

**6098 SAYILI TÜRK BORÇLAR KANUNU'NA GÖRE
VEKÂLET SÖZLEŞMESİNDE VEKÂLET VERENİN ÜCRET
ÖDEME BORCU DIŞINDAKİ DİĞER BORÇLARI**

*The Obligations of the Principal Excluding the Obligation of Payment the
Fee, within the context of Proxy Contracts According to the Turkish Code of
Obligations No. 6098*

Vehbi Umut ERKAN*

ÖZET

Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nin 502 vd. maddelerinde düzenlenen vekâlet sözleşmesi, vekâlet veren ile vekil arasında akdedilen, vekilin vekâlet verenin menfaatine ve iradesine uygun bir sonuca yönelik işgörmeyi üstlendiği bir sözleşmedir. Vekâlet sözleşmesinde vekilin üstlendiği işgörme borcu belli bir süre kısıtlaması olmaksızın görülür ve sonucun gerçekleşmemesi rizikosunu da vekilin üzerinde değildir. Vekâlet sözleşmesi, hukuki niteliği itibarıyla sürekli borç ilişkisi doğuran, rızai bir sözleşme olup; ücretin vekâlet sözleşmesinin zorunlu bir unsuru olmaması nedeniyle vekâlet sözleşmesi, eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Tarafların sözleşmede ücret kararlaştırmaları durumunda ise vekâlet sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme halini alır. Bu açıdan vekâlet sözleşmesi, yapısı gereği diğer işgörme sözleşmelerinden ayrılmaktadır. Bu anlamda olmak üzere inceleme konumuzu vekâlet sözleşmesinde vekâlet verenin borçları oluşturmaktadır. Ancak vekâlet verenin, kararlaştırılması şartıyla, vekâlet sözleşmesinden doğabilecek olan ücret ödeme borcu çalışmamızın kapsamı dışında yer almaktadır.

---

* Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Elemanı.

Anahtar Sözcükler: Vekâlet sözleşmesi, vekâlet verenin borçları, gider, avans, borçtan kurtarma

ABSTRACT

Proxy contracts, are regulated as freelance contracts under articles 502-514 of the Turkish Code of Obligations, are concluded between a principal and a proxy holder, in which the holder undertakes a certain activity that is for the benefit of the principal. There is no set time condition for the performance of the activity and the proxy holder does not assume the risk of performance. Proxy contracts produce a continuous relation based on consent and where the fee is not an essential aspect of the contract, the obligations could be asymmetrical. However, in the case where the parties negotiated on a specific fee, the obligations of the parties must be symmetrical. The scope of this article involves the obligations of the principal within proxy contracts, excluding the matter of the obligation of the principal for the payment of the fee.

Keywords: Proxy contracts, obligations of principal, charge, advanced pays, discharge

GİRİŞ

Vekâlet sözleşmesi, vekilin sözleşme ile vekâlet verenin menfaatine ve iradesine uygun olarak işin idaresini ya da hizmetin ifasını, sonucun elde edilmemesi rizikosunu kendisine ait olmamak üzere yükümlendiği ve bu işgörmenin kanunun diğer hükümleriyle düzenlenen sözleşmelerden herhangi birinin kapsamına girmediği, buna karşılık teamül gereği veya sözleşmede kararlaştırılmış olması şartıyla ücrete hak kazandığı bir sözleşmedir¹. Vekâlet sözleşmesi hukuki niteliği itibarıyla, sürekli borç

---

¹ Becker, Herman: Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band IV: Obligationenrecht II, Die einzelnen Vertragsverhältnisse, OR Art. 184- 551, Bern 1934, OR Art. 394, N. 1; Huguenin, Claire: Obligationenrecht Besonderer Teil, Zürich 2002, s. 81 vd.; Weber, H. Rolf: Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht OR Art. 1- 529, Basel- Genf- München 2003, OR Art. 394, N. 2; Gehrler, Carole/ Giger, Gion: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Zürich 2007, OR Art. 394, N. 1; Yavuz, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı İstanbul 2007, s.

ilişkisi doğuran², rızai bir sözleşmedir. Vekâlet sözleşmesinin en önemli unsurunu vekilin vekâlet verene karşı işgörme borcu altına girmesi oluşturmaktadır. Bu işgörme edimi vekâlet verenin menfaatine uygun ve sonucun gerçekleşmemesi rizikosundan bağımsız olarak yerine getirilir. Ücret unsuru ise vekâlet sözleşmesinin zorunlu bir unsuru değildir³.

Vekâlet sözleşmesiyle birlikte taraflar aleyhine birtakım borçlar doğmakta olup; çalışma konumuzu vekâlet sözleşmesinde vekâlet verenin

608; Tandoğan, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.2, Ankara 1987, s. 356; Aral, Fahrettin/ Ayrancı, Hasan: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı Ankara 2012, s. 387. Yalçınduran, Türker: Vekâlet Sözleşmesinde Ücret, 2. Baskı Ankara 2007, s. 34; Akipek, Şebnem: Alt Vekâlet, Ankara 2003, s. 31; Gümüş, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt II, İstanbul 2012, s. 116; Zevkililer, Aydın/ Gökyayla, K. Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç ilişkileri, 11. Bası Ankara 2010, s. 471. TBK. 502. maddede vekâlet sözleşmesi, "Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir" şeklinde tanımlanmaktadır.

² Belirli bir işin görülmesine ilişkin olan vekâlet sözleşmeleri ise -Örneğin bir şeyin satılması ya da kiralanması konusunda yapılan vekâlet sözleşmeleri- zamana yayılmaz ve amaçlanan işin görülmesiyle son bulur.

³ Aral/ Ayrancı, s. 387; Yalçınduran, s. 45; Gümüş, s. 116- 117; Zevkililer/ Gökyayla, s. 474 ve 478; Hatemi, Hüseyin/ Rona, Serozan/ Arpacı, Abdülkadir: Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul 1992, s. 391; Başpınar, Veysel: Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, Ankara 2004, s. 70; Akipek, Şebnem/ Küçükgüngör, Erkan: Sözleşmeler Rehberi, Ankara 2002, s. 633. Karahasan, Mustafa Reşit: Borçlar Hukuku Özel Borç ilişkileri, C.2 İstanbul 2002, s. 967-969; Ancak ücret zorunlu unsur olmasa da vekâlet sözleşmesinde taraflarca ücret kararlaştırılmış olabilir. Taraflar, kural olarak ücreti sözleşmenin kurulması sırasında kararlaştırabilecekleri gibi sözleşme devam ederken veya işin görülmesinden sonra da kararlaştırabilirler. Bununla birlikte ücret, sözleşmede kararlaştırılmasının yanı sıra, meslek ve sanatın icrası amacıyla teamül gereği de söz konusu olabilir. Buna örnek olarak hekimlerin, mimarların, bankaların hizmetleri gösterilebilir (Aral/ Ayrancı, s. 392; Yalçınduran, s. 142; Akipek, s. 41; Gümüş, s. 123; Karahasan, s.969; Fellmann, Walter: Berner Kommentar Band VI Das Obligationenrecht, 2. Abteilung: Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4. Teilband: Der einfache Auftrag Art. 394- 406, Bern 1992, OR Art. 394, N. 5; Oser, Hugo/ Schönenberger, Wilhem: Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht V. Band, 2. Teil OR Art. 184- 418, 2. Auflage Zürich 1936, OR Art. 394, N. 17). Sözleşmede ücretin kararlaştırılmış olup olmamasına göre vekâlet sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen veya eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Buna göre eğer taraflar sözleşmede TBK. md. 502/ III gereği bir ücret kararlaştırmışlarsa vekâlet sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme niteliğindedir Buna karşılık vekâlet sözleşmesinde vekâlet verenin ücret ödeme borcu söz konusu değilse, vekâlet sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Bu şekilde akdedilen ücretsiz vekâlette, vekil her zaman işgörme borcu altına girdiği halde, vekâlet veren ancak masraf yapıldığı takdirde bu masrafları ödeme borcu altına girmektedir (Fellmann, OR Art. 394, N. 193; Aral/ Ayrancı, s. 392; Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 391; Gümüş, s. 117).

ücret ödeme borcu dışındaki, vekile karşı olan diğer borçları oluşturmaktadır. Anılan borçlar: Vekil tarafından yapılan giderleri ve avansları ödeme borcu; vekili vekâlet vereni hesabına girdiği borçtan kurtarma borcu; vekile avans verme ve karşılık sağlama borcu ve vekilin vekâleti ifa sebebiyle uğradığı zararı ödeme borcudur. Ayrıca çalışmamızın son bölümünde, birlikte vekâlet verenlerin müteselsil sorumluluğu da incelenmiştir. Ancak hemen belirtilmesi gerekir ki aşağıda incelenmiş olan bu borçlar, hem ücretli hem de ücretsiz vekâlet sözleşmesinde ortaya çıkabilmektedir ve vekâlet veren ile vekil arasında, bu hususta özel bir anlaşma bulunmasına gerek yoktur. Aynı zamanda vekâlet verenin borçlarına ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan söz konusu hükümler emredici nitelikte olmayıp, taraflarca her zaman aksinin kararlaştırılması mümkündür⁴.

I. VEKİL TARAFINDAN YAPILAN GİDERLERİ ve VERİLEN AVANSLARI ÖDEME BORCU

Vekâlet veren, vekâletin gereği gibi ifası için vekilin yaptığı giderleri ve verdiği avansları faiziyle birlikte ödemekle yükümlüdür (TBK. md. 510/ I). Vekâlet verenin giderleri ve avansları ödeme borcunun söz konusu olabilmesi için TBK. md. 510/ I gereğince şu şartların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir:

A. Geçerli Bir Vekâlet Sözleşmesinin Bulunması

Vekâlet verenin, gider ve avansları ödeme borcunun doğması için bu giderlere ve avanslara dayanak olacak geçerli şekilde kurulmuş bir vekâlet sözleşmesinin bulunması gerekmektedir⁵.

⁴ Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 1; Fellmann, OR Art. 402, N. 59 ve 175; BGE 78 II 42 Erw. 4.

⁵ Huguenin, s. 91; Akıncı, Şahin: Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Konya 2004, s. 25; Vekâlet sözleşmesinin akdedilmesi için tarafların sözleşme ehliyetine sahip olmaları gerekir. Ücretsiz bile olsa, vekâlet verenin sözleşme ehliyeti yoksa kendi başına vekâlet sözleşmesi yapamaz. Zira vekâlet sözleşmesi, vekil adına borç doğuran bir sözleşme olmasının yanında, ücret ödeme borcu söz konusu olmasa dahi vekâlet veren adına da çalışma konumuzu da oluşturan birtakım borçlar doğurmaktadır (Berki, Şakir: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 1973, s. 160). Diğer taraftan Borçlar Kanunumuza hakim olan şekil serbestisi ilkesi vekâlet sözleşmesinin kurulması bakımından da geçerlidir. Buna karşılık şekil serbestisi kuralına istisna olarak Borçlar Kanunu dışındaki bazı kanunlarda vekâlet sözleşmesinin şekil şartına tabi kılındığı da görülmektedir. Mesela HMK. md. 76/ I ve Avukatlık Kanunu'nda (md. 56) dava takibi için verilen vekâletnamelerde durum bu yöndedir.

Vekâlet sözleşmesinin açık veya zımni irade beyanıyla kurulabilmesi mümkündür. Nitekim vekâlet sözleşmesi tarafların açık irade beyanlarıyla kurulmamış olsa dahi vekâlet veren, vekilin yaptığı işlere ses çıkartmayarak (zımni irade beyanı) veya sonradan icazet vermek suretiyle taraflar arasında vekâlet ilişkisi ortaya çıkabilir. Bu şekilde zımni irade beyanı veya sonradan icazet vermek suretiyle vekâlet ilişkisi kurulsada dahi, vekâlet verenin gider ve avansları ödeme borcunun mevcudiyeti bakımından bir farklılık bulunmamaktadır⁶.

Vekâlet sözleşmesinin herhangi bir sebep ile kesin hükümsüz olması durumunda ise vekâlet veren, vekilin yaptığı giderlerden sorumlu tutulamaz. Fakat vekâlet sözleşmesi geçersiz olmasına rağmen vekil, vekâlet veren yararına bir iş yapmışsa, vekil yaptığı giderleri vekâletsiz işgörmeye hükümlerine (TBK md. 526 vd.) göre talep edebilir⁷. Buna karşın vekâlet sözleşmesi, konusunun imkânsız olmasından dolayı kesin hükümsüz ise, böyle bir durumda vekâlet verenin menfaati bulunmadığından vekil, TBK. md. 529/ I anlamında gider isteyemeyecektir. Yine vekâlet sözleşmesi, ehliyet şartına ve yapılması kanuni şekil şartına bağlı olup da bu şartlara uyulmadan yapılmışsa vekil TBK. md. 529 ve 530'a dayanan giderleri talep edemeyecektir⁸.

B. Giderlerin Yapılmış veya Avansın Verilmiş Olması

Türk Borçlar Kanunu 510. maddede, gider ve avans olarak ikili bir ayrıma gidilmektedir. Bu şekilde ikili bir ayrıma gidilmesinin nedeni, vekil tarafından yapılan gider ve avans şeklindeki harcamaların niteliklerinin birbirinden farklı olmasıdır⁹. Gider, vekilin vekâlet sözleşmesince üstlendiği görevini yerine getirmek için iradi olarak kendi malvarlığından bir harcamada bulunmasıdır. Bu anlamda gider kavramının içeriğine, vekil tarafından para harcanmadan bir malın tüketilmesi girebileceği gibi, vekilin

⁶ Karahasan, s. 1083; Yavuz, s. 661; Gautschi, Georg: Berner Kommentar, Bd.IV, Das Obligationenrecht; 2. Abteilung: Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4. Teilband: Der einfache Auftrag Art. 394- 406, Bern 1971, OR Art. 402, N. 6;

⁷ Gautschi, OR Art. 402, N. 6; Akipek, s. 66 dipnot: 129; Yavuz, s. 661; Özkaya, Eraslan: Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, Ankara 1997, s. 618.

⁸ Tandoğan, s. 578.

⁹ Sarı, Suat: Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, İstanbul 2004, s. 277.

malvarlığına dahil olan bir şeyin eksilmesi veya yıpranması da dahildir¹⁰. TBK. md. 510/ I'de yer alan avans ise, vekilin kendi iradesiyle, para ile yaptığı masrafları ifade etmektedir¹¹. Bu bağlamda yolculuk giderleri, dava giderleri, uzman bir kişiye başvurması veya özel bir alet alması gider ve avansa örnek olarak gösterilebilir¹². Doğaldır ki, vekil, sadece vekâlet sözleşmesinde üstlendiği işin yerine getirilmesi için yaptığı giderleri ve verdiği avansı vekâlet verenden isteyebilir. Bir başka ifade ile vekil tarafından talep edilebilecek olan gider ve avans vekâlet sözleşmesi çerçevesinde yapılmış olmalıdır. Aksi takdirde vekilin böyle bir talepte bulunmaya hakkı yoktur¹³.

¹⁰ Gautschi, OR Art. 402, N. 11; Oser/ Schönerberger, OR Art. 402, N. 2; Fellmann, OR Art. 402, N. 16; Becker, OR Art. 402, N. 2; Huguenin, s. 91; Yavuz, s. 661; Yalçınduran, s. 88; Aral/ Ayrancı, s. 410- 411; Tandoğan, s. 579; Sarı, s. 278; Akıncı, s. 25; Akipek, s. 66; Hofstetter, Josef: Schweizerisches Privatrecht VII/ 6, Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag, Basel 2000, s. 85; Vekilin vekâlet sözleşmesini yerine getirirken emeğini harcaması, personel masrafları veya ofis kirası gibi giderler ise, eğer taraflar arasında kararlaştırılmışsa vekâlet verenin ücret ödeme borcu (TBK md. 502/ III) içinde mütalaa edilir (Oser/ Schönerberger, OR Art. 402, N. 3; Weber, OR Art. 402, N. 5; Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 2; Hofstetter, s. 86; Fellmann, OR Art. 402, N. 26 vd.; Yalçınduran, s. 89; Tandoğan, s. 579; Gümüş, s. 175).

¹¹ Gautschi, OR Art. 402, N. 11; Oser/ Schönerberger, OR Art. 402, N. 2; Fellmann, OR Art. 402, N. 15; Huguenin, s. 91; Weber, OR Art. 402, N. 4; Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 2; Hofstetter, s. 85; Karahasan, s. 1083; Tandoğan, s. 579; Akipek, s. 66; Yavuz, s. 661; Aral/ Ayrancı, s. 410; Akıncı, s. 26; Yalçınduran, s. 87.

¹² Becker, OR Art. 402, N. 2; Hofstetter, s. 85; Aral/ Ayrancı, s. 410; Karahasan, s. 1083; Bilge, s. 298; Yavuz, s. 661; Tandoğan, s. 579; Zevkliler/ Gökyayla, s. 500; BGE 78 II 51; BGE 110 II 285; Yargıtay 13.HD. T. 01.11.1984, E.5897/ K. 6808; Yargıtay 4.HD. T. 29.03.1971, E. 1308/ K. 2927 (Kararlara www.kazanci.com.tr adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 10.03.2013).

¹³ Fellmann, OR Art. 402, N. 7 ve 39; Weber, OR Art. 402, N. 5; Gautschi, OR Art. 402, N. 11; Hofstetter, s. 86; Yalçınduran, s. 88; Gümüş, s. 175; Yargıtay 13.HD. T. 12.01.1981, E. 7049/ K. 910 (www.kazanci.com.tr adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 10.03.2013).Yapılan giderler ile vekilin işin görülmesi dolayısıyla uğradığı zararları, aralarında çok keskin çizgiler olmasa da, birbirinden ayırmak gerekmektedir. Buna göre gider, vekilin malvarlığında vekilin istek ve iradesiyle meydana gelen azalmadır. Buna karşılık zarar ise, vekilin malvarlığında isteği dışında meydana gelen azalmadır. Buna göre vekil, vekâlet sözleşmesinin yerine getirilmesi dolayısıyla isteği dışında malvarlığında veya vücut bütünlüğünde meydana gelen eksilmenin telafisini TBK md. 510 kapsamında isteyemez (Oser/ Schönerberger, OR Art. 402, N. 5; Becker, OR Art. 402, N. 3; Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 2; Huguenin, s. 91; Hofstetter, s. 85; Fellmann, OR Art. 402, N. 19 vd.; BGE 59 II 245 Erw. 5). Yine vekil, kişisel veya parasal varlıklarını işin yapılması için vekâlet verenin menfaatine riske atar ve risk sonucunda bunlarda bir eksilme meydana gelirse bu gider; aksine vekil, bu türden bir risk altına girmemişse vekâletin ifası ile

C. Vekâletin Gereği Gibi İfa Edilmiş Olması

Vekâlet sözleşmesinde yapılan giderleri ve verilen avansları ödeme borcunun doğabilmesi için, vekâlet sözleşmesinden doğan edimlerin, objektif olarak, ifa modalitelerine uygun şekilde ifa edilmesi gerekmektedir. Nitekim TBK. md. 510'da yer alan "vekaletin gereği gibi ifası" ifadesinden de aynı sonuca varılmaktadır¹⁴. Ancak madde ifadesini bulan "vekâletin gereği gibi ifası" ifadesinden, vekâlet sözleşmesinde kararlaştırılan işin tam olarak yerine getirilip, sonuçlandırılması anlaşılmalıdır. Bir başka ifade ile "vekâletin gereği gibi ifası"ndan amaç, TBK md. 112 anlamında vekâlet sözleşmesinde kararlaştırılan işin tam olarak yerine getirilerek, sözleşmenin sona erdirilmesi değildir¹⁵. Maddede yer alan "vekâletin gereği gibi ifası" ifadesi, sadece gider ve avans taleplerinin kapsamını, sözleşmede kararlaştırılan işin gereği gibi görülmesiyle sınırlandırılması amacına hizmet etmektedir. Dolayısıyla anılan ifadeyle kast edilen, vekil tarafından, vekâlet verenin talimatlarına uygun olarak, objektif olarak tüm dikkat ve özenin gösterilerek sözleşmede kararlaştırılan işin görülmesidir¹⁶. Vekâlet sözleşmesinde vekilin sonucu gerçekleştirme yükümlülüğü altında olmaması da, bu görüşü doğrular niteliktedir. Vekâlet sözleşmesinden doğan edimlerin gereği gibi ifa edilmediği konusunda ispat yükü vekâlet verende olup; vekâlet veren, gider ve avansları ödeme borcundan kurtulmak için vekâletin

---

malvarlığında meydana gelen eksilme zarar olarak nitelendirilir (Fellmann, OR Art. 402, N. 19, 24 ve 25; Becker, OR Art. 402, N. 3; Akipek, s. 67; Tandoğan, s. 580).

¹⁴ Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 5; Becker, OR Art. 402, N. 4; Fellmann, OR Art. 402, N. 35; Huguenin, s. 91; Tandoğan, s. 561; Aral/ Ayrancı, s. 411; Schmid, Jörg/ Stöckli, Hubert: Schweizerisches Obligationenrecht Besonderer Teil, Zürich 2010, s. 261 ve 264; BGE 59 II 253; BGE 110 II 285; BGE 120 II 34; BGE 108 II 314; BGE 78 II 51; Yargıtay 3.HD. T. 03.09.1985, E. 2552/ K. 5380 (www.kazanci.com.tr adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 10.03.2013).

¹⁵ Nitekim sürekli borç ilişkilerinde edim borcu belirli veya belirli olmayan bir zamana yayılmakta ve ifası sürekli bir davranışla yerine getirilmektedir.

¹⁶ Hofstetter, s. 86; Weber, OR Art. 402, N. 6; Oser/ Schönenberger, OR Art. 402, N. 4; Fellmann, OR Art. 402, N. 37; Huguenin, s. 91; Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 4; Bilge, s. 298; Akipek, s. 67; Aral/ Ayrancı, s. 411; Gümüş, s. 175; Zevkliler/ Gökyayla, s. 501; Başpınar, s. 139; "...Doktor olan vekilden ona güvenen müvekkil titiz bir ihtimam ve dikkat göstermesini beklemekte haklıdır. Titiz bir özen göstermeyen vekil Bk. 394/1 uyarınca vekâleti gereği gibi ifa etmemiş sayılmalıdır...", Yargıtay 4. HD. T. 04.03.1994, E. 8557/ K. 2138 (www.legalbank.net adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 07.05.2013). Karşı görüş için bkz.: Gautschi, OR Art. 402, N. 7; Yavuz, s. 661; Tandoğan, s. 581; Sarı, s. 279.

gereği gibi ifa edilmediğini kanıtlamalıdır¹⁷.

Gereği gibi ifa her şeyden önce alacaklıya ifa yapılmasını zorunlu kılar. Buna göre vekil işgörme borcunu, aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa vekâlet verene, onun yetkili temsilcisine veya vekâlet verenin ölmesi halinde onun mirasçılarına karşı yerine getirmelidir. Buna karşılık vekilin, vekâlet veren dışında bir başka kişi veya kişilere karşı işgörme edimini yerine getirmesi halinde, vekâletin gereği gibi ifasından söz edilemeyip, vekil tarafından vekâlet verenden gider ve avans talep edilemez¹⁸.

Bununla beraber vekâlet sözleşmesinde işgörme borcu sözleşmeye uygun olarak da yerine getirilmelidir. Nitelik bakımından sözleşmede kararlaştırılan işten başka bir iş gören vekil, iyiniyetli olsa dahi sözleşmeyi gereği gibi ifa etmiş sayılmaz ve bu durumda vekil, gider ve avansları da talep edemez. Ama yapılan iş vekâlet verenin yararına olmuşsa vekil, TBK. md. 529 uyarınca yaptığı giderlerin karşılanmasını vekâlet verenden isteyebilir¹⁹.

Son olarak vekilin, işgörme borcunu yerine getirirken özenle ve sadakatle de davranması gerekmektedir. Bu yükümlülükler aykırılık da sözleşmenin gereği gibi ifa edilmesini engeller ve vekilin avans ve gider talep etme hakkı ortadan kalkar²⁰.

D. Borcun Muacceliyeti ve Kapsamı

Giderlerin ve avansların ödenmesi borcu alacağın ileri sürülmesiyle

¹⁷ Fellmann, OR Art. 402, N. 29 ve 30; Uygur, Turgut: Açıklamalı- İçtihatlı Borçlar Kanunu, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, C.7, Ankara 2003, s. 8713.

¹⁸ Tandoğan, s. 582.

¹⁹ Yalçınduran, s. 87; Tandoğan, s. 582-583.

²⁰ Oser/ Schöenberger, OR Art. 398, N. 4; Tandoğan, s. 583; Yavuz, s. 650 vd.; Özkaya, s. 618- 619; Akıncı, s. 26; Başpınar, s. 246; "...Gerçekten de müvekkil (hasta), mesleki bir iş gören vekilden, tedavinin bütün aşamalarında titiz bir ihtimam ve dikkat göstermesini beklemek hakkına sahiptir. Gereken özeni göstermeyen vekil, BK.nun 394/ maddesi hükmü uyarınca, vekaleti gereği gibi ifa etmemiş sayılmalıdır....", Yargıtay 13. HD. T. 03.07.2012, E. 13928/ K. 17203; Aynı yönde Yargıtay 13. HD. T. 16.02.2012, E. 19947/ K. 3097 (Kararlara www.kazanci.com.tr adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 07.05.2013). Vekil vekâlet sözleşmesinde üstlendiği işgörme edimini ifa ettikten sonra, sır saklama yükümlülüğünü yerine getirmese dahi gider ve avansları vekâlet verenden talep edebilir. Ancak bu durumda vekil, vekâlet verende oluşan güvenin sarsılması dolayısıyla ortaya çıkacak olan zararı telafi etmekle yükümlüdür (Gautschi, OR Art. 402, N. 9; Zevkiler/ Gökyayla, s. 501).

muacceliyet kazanır. Bunun için ayrıca bir ihtarda bulunmaya gerek yoktur²¹. Giderlerin ve avansların istenebilmesi için sözleşmede kararlaştırılan işin bitmesi veya vekâlet sözleşmesiyle arzu edilen sonuca ulaşılması da şart değildir. Meğerki anılan başarısızlık, vekilin özen yükümlülüğünün ihlal edilmesi anlamına gelsin. Zira vekâlet sözleşmesinde vekilin işgörmeye edimi, sonucun gerçekleşmemesi rizikosundan bağımsızdır²². Bununla birlikte, giderlerin istenebilmesi için yapılan giderlerin yararlı olması veya zararlı sonuçlar doğurmasının da bir önemi bulunmamaktadır. Önemli olan yapılan gider ve verilen avansların, sözleşmede kararlaştırılan işin görülmesiyle ilgili ve o iş bakımından objektif olarak zorunlu olmasıdır²³. Ancak işin görülmesi sırasında vekilin kusurlu davranışı sebebiyle yapılan giderlerin faydasız hale gelmesi halinde giderlerin istenemeyeceğinin kabulü gerekmektedir

Giderler ve avanslar, kural olarak, yapıldığı ve verildiği gündeki değeri üzerinden, para ile ödenir²⁴. Çünkü vekâlet sözleşmesinde işin gerçekleştirilmesi rizikosunu vekâlet verene ait olduğu için vekilin mamelekindeki eksilme, bu giderlerin ve avansların yapıldığı veya verildiği gündeki değeri ile karşılanmalıdır²⁵.

Türk Borçlar Kanunu madde 510/ I uyarınca, yapılan gider ve verilen avanslar için vekile faiz de ödenmesi gerekir. Söz konusu faiz ödenecek olan

²¹ Gautschi, OR Art. 402 N. 13; Uygur, s. 8714; Yavuz, s. 661; Akipek, s. 67; Sarı, s. 282; Tandoğan, s. 585.

²² Fellmann, OR Art. 402, N. 75; Yavuz, s. 661; Karahasan, s. 1084; Akipek, s. 66 ve 67; Yalçınduran, s. 89, dipnot: 260; Gümüş, s. 175; Aksi yönde olan *Sarı*'ya göre, vekâlet verenden masrafların karşılanması için masrafin yapıldığı işin yerine getirilmiş olması gerekir (Sarı, s. 279).

²³ Fellmann, OR Art. 402, N. 40 ve 46; Weber, OR Art. 402, N. 6; Becker, OR Art. 402, N. 5; Gautschi, OR Art. 402, N. 10; Oser/ Schönerberger, OR Art. 402, N. 4; Gehrter/ Giger, OR Art. 402, N. 4; Huguenin, s. 91; BGE 29 II 85 Erw. 4.

²⁴ Özellikle uygulamada avukatlık sözleşmelerinde, yaptığı giderleri önceden vekâlet verenden aldığı avansa mahsup ettiği görülmektedir. Ayrıca bu mahsubun önceden kararlaştırılmasına da gerek yoktur (Gautschi, OR Art.402, N. 13). Ancak para harcanmadan, örneğin bir eşyanın tüketilmesi veya malvarlığına dahil olan bir şeyin azalması şeklinde gider yapılması halinde, işin niteliğine göre yapılan giderlerin mümkünse vekâlet veren tarafından aynen karşılanması da istenebilir (Özkaya, s. 619).

²⁵ Gautschi, OR Art. 402, N. 10 ve 14; Yargıtay 4. HD. T. 08.03.1988, E. 939/ K. 2191 (www.kazanci.com.tr adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 10.03.2013).Örneğin; vekil, vekâlet sözleşmesinde belirlenen işi yapmak için altın almış, ancak sonradan işin yapılması vekilin kusuru olmaksızın imkânsız hale gelmiş ve altının değeri de bu sırada düşmüş ise, vekilin bu yüzden uğramış olacağı kayıp vekâlet veren tarafından karşılanmalıdır.

gider ve avansların bir parçası olup, temerrüt faizi niteliği taşımamaktadır²⁶. Faiz, giderlerin yapıldığı veya avansın verildiği günden itibaren yürütülür²⁷. İstenecek faizin miktarı bakımından ise 3095 sayılı Kanunun hükümleri tatbik olunur. Ancak tarafların isterlerse sözleşmede bu kanun mucibince farklı oranda faiz oranı da kararlaştırabilmeleri mümkündür²⁸.

Vekil yapacağı giderleri istemekten vazgeçerse, vekâlet sözleşmesi, bağışlama sözleşmesine dönüşmez; ancak sadece, vekil tarafından yapılan giderler bakımından bağışlama unsurunu içerebileceğinden söz edilebilir²⁹.

²⁶ Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 7; Fellmann, OR Art. 402, N. 51; Gautschi, OR Art. 402, N. 14; Schmid/ Stöckli, s. 264; Tandoğan, s. 586; “Buradaki faiz vekilin yapmış olduğu masrafların tam karşılığını müvekkilden elde edebilmesi amacını taşıyan, masrafların karşılanması talebinin bir parçasını oluşturur” (Sarı, s. 282’den naklen).

²⁷ Buna karşılık Yargıtay, vermiş olduğu bir kararında, “Ancak, asıl alacakla ilgili taraflar arasında görülen Kırıkkale Birinci Sulh Hukuk Mahkemesinin 2005/495 esas sayılı davada; 512 YTL alacağın yönetim gideri alacağı olduğu belirtilmiştir. Davalılara yönetim gideri borçları tebliğ edilememiş bulunduğundan, bu alacak yönünden dava tarihi itibarıyla temerrüde düşürüldükleri kabul edilerek faiz hesabının dava tarihi olan 07.05.2001 tarihinden itibaren yapılması gerekmektedir...” diyerek hem vekil tarafından yapılan giderler için talep edilecek olan faizin hesabına, vekil tarafından vekâlet verenlere yapılan giderler bakımından bir tebliğ/ ihtarda bulunulmadığı için, yapıldığı günden itibaren başlatılamayacağını, hem de söz konusu faizin niteliğinin temerrüt faizi olduğunu karar bağlamıştır (Yargıtay 3. HD. T. 05.11.2007 E. 14394/ K. 16161, www.legalbank.net adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 07.05.2013). Kanaatimizce anılan karara iştirak etmekte isabet bulunmamaktadır. Zira vekil tarafından yapılan giderler ve verilen avanslar yapıldığı günden itibaren muacceliyet kazanır ve ayrıca ve bir ihtara bulunulmasına gerek yoktur. Dahası söz konusu gider ve avanslar bakımından talep edilebilecek olan faiz ise temerrüt faizi niteliği taşımadığından, yapıldıkları günden itibaren faiz hesabının yapılması gerekmektedir (Hofstetter, s. 87; BGE 78 II 55; BGE 94 II 267 vd.; Aksi yönde bkz.: Gümüş, s. 175).

²⁸ Gautschi, OR Art. 402, N. 14; Fellmann, OR Art. 402, N. 49 ve 51; Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 7; Hofstetter, s. 87; Becker, OR Art. 402, N. 8; Yavuz, s. 661; Gümüş, s. 176; Akipek, s. 67; Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 421; Bilge, s. 298; Karahasan, s. 1084-1085; Tandoğan, s. 586; Özkaya, s. 653. Söz konusu giderleri ve avansları ödeme borcu, vekâlet verenden daha önceden alınan avansla veya üçüncü kişiden tahsil edilen miktar ile karşılanabilecek nitelikteyse veya vekil kendi malvarlığından herhangi bir harcamada bulunmadıysa, faiz ödenmesi söz konusu olmaz (Tandoğan, s. 586- 587)

²⁹ Karşı görüşte olan *Gautschi ve Fellmann*, vekilin yapacağı masrafları istemekten önceden vazgeçmesi durumunda, artık sözleşmenin vekâlet değil, bağışlama niteliği kazanacağını, çünkü vekâlet ilişkisinin günümüzde ivazlı bir ilişki olmasının mutad olduğunu savunmaktadırlar (Gautschi, OR Art. 402, N.13; Fellmann, OR Art. 402, N. 62 vd.). Kanaatimizce bu görüşe katılmakta isabet bulunmamaktadır. Çünkü çalışma gücü kişinin malvarlığına dahil olan bir değer kalemini oluşturmamakta ve dolayısıyla bu durumda bağışlayanın malvarlığından bağışlanana bir değer geçişi söz konusu olamamaktadır. Kaldı ki, ortaya koyulan ihtimalde vekil, sadece yapacağı giderleri istemekten

Çünkü vekil işin görülmesi gereği bir gider yapmış ve işin görülmesinden önce veya sonra bu giderleri talep etmeyeceğini beyan etmişse; artık giderlerin bedelinin vekâlet verene bağışlanmış olduğu kabul edilmelidir. Böylece bu ihtimalde, kanaatimizce, vekâlet ve bağışlama sözleşmesinin unsurlarının, kanunun öngörmediği tarzda bir araya gelmesiyle oluşan karma bir sözleşme meydana gelir. Dolayısıyla vekilin sorumluluğu da vekâlet ve bağışlama sözleşmesi (TBK md. 285 vd.) hükümlerine göre belirlenmelidir.

Vekil giderlerin ve avansların ödenmesine ilişkin alacağını başkasına da devredebilir. Bununla birlikte vekâlet verenin ölümü halinde, bu borç tereke borcu sayılır ve vekâlet verenin mirasçıları bu borcu vekile ödemekle yükümlü olur³⁰.

II. VEKİLİ VEKÂLET VEREN HESABINA GİRİŞTİĞİ BORÇTAN KURTARMA BORCU

Bu borç, TBK. md. 510/ I'de giderleri ve avansları ödeme borcunun özel bir çeşidi olarak ayrıca düzenlenmiştir. Örneğin vekâlet sözleşmesinde vekil, üstlendiği işin görülmesi amacıyla üçüncü kişilere kendi malvarlığından teminat göstermesi³¹ veya kıymetli evrak tanzim etmesi³² yahut vergi yükümlülüğü altına girmesi³³ durumlarında vekâlet veren, vekili bu borçlardan kurtarmakla yükümlüdür. Söz konusu borç, alacaklı üçüncü şahsa doğrudan doğruya ifada bulunmak suretiyle yerine getirilebileceği gibi, aşağıda ele alınacak olan birtakım borçtan kurtarıcı yollarla da yerine getirilebilir³⁴.

---

vazgeçmekte, yoksa çalışma gücünü karşılıksız olarak vekâlet verene sunmamaktadır. Çalışma gücü karşılıksız olarak vekâlet verene sunulsa dahi, bu durumda da bağışlama değil, ücretsiz vekâlet sözleşmesinin mevcudiyetinin kabulü gerekir (Becker, OR Art. 239, N. 9; Oser/ Schönerberger, OR Art. 402, N. 8; Tandoğan, s. 346).

³⁰ Weber, OR Art. 402, N. 18; Gehrer/ Giger, OR Art. 402, N. 10; Fellmann, OR Art. 402, N. 83 ve 84; Tandoğan, s. 587.

³¹ BGE 46 II 442.

³² BGE 36 II 403; BGE 110 II 283.

³³ BGE 72 I 338 vd; BGE 120 II 34.

³⁴ Vekilin üçüncü kişiye olan borcunun bizzat kendisi tarafından ifa edilmesi durumunda ise, "vekili borçtan kurtarma borcu", görünüm değiştirerek, vekilin yapmış olduğu gider ve avansları ödeme borcuna dönüşür (Fellmann, OR Art. 402, N. 112; Sarı, s. 281; Gümüş, s. 177).

A. Vekili Borçtan Kurtarma Borcunun Şartları

Bu borcun söz konusu olabilmesi için belirli şartların gerçekleşmesi gerekmektedir:

1) Vekilin dolaylı temsilci sıfatıyla iş görmesi: Bu borç vekâlet sözleşmesinde vekilin dolaylı temsilci sıfatıyla iş görmesi halinde ortaya çıkmaktadır. Bir başka ifade ile vekil, vekâlet sözleşmesi gereğince kendi adına fakat vekâlet veren hesabına borç altına girmiş olmalıdır. Çünkü vekil, vekâlet veren adına ve hesabına bir borç altına girmiş olduğunda, zaten söz konusu borç doğrudan doğruya vekâlet verenin hesabına doğacak ve vekilin de böyle bir borcu söz konusu olmayacaktır³⁵.

Öte yandan bu borç, akdedilmiş olan alt vekâlet halinde de söz konusu olabilir. Buna göre alt vekile karşı doğrudan doğruya talep hakkını ileri süren vekâlet verenin, alt vekili de bu borçtan kurtarması gerekir. Ancak vekâlet verenin alt vekâlet ilişkisinde bu yükümlülüğünden bahsedilebilmesi için caiz olan alt vekâlet halinin bulunması gerekmektedir. Çünkü caiz olmayan alt vekâlet halinde, vekâlet sözleşmesinin gereği gibi ifa edilmesinden söz edilemeyeceği için vekil vekâlet verenden, işin görülmesi amacıyla giriştiği borçtan kurtarılmasını talep edemez. Meğerki vekâlet veren sonradan alt vekâlet ilişkisine sonradan icazet vermiş olsun³⁶.

2) Geçerli bir vekâlet sözleşmesinin bulunması ve bu borca sözleşmenin gereği gibi ifa edilmesi amacıyla girişilmiş olması: Bu borcun söz konusu olabilmesi için geçerli bir vekâlet sözleşmesinin bulunması ve aynı zamanda bu borca sözleşmenin gereği gibi ifa edilmiş olması amacıyla girişilmiş olması da şarttır³⁷. Bu hususa giderleri ve avansları ödeme borcunun şartlarında değinildiği için yukarıda yaptığımız

³⁵ Becker, OR Art. 402, N. 6; Oser/ Schönerberger, OR Art. 402, N. 8; Gautschi, OR Art. 402, N. 15; Gehrer/ Giger, OR Art. 402, N. 14; Hofstetter, s. 87 ve 88; Huguenin, s. 91; ; Weber, OR Art. 402, N. 8; Özkaya, s. 619; Tandoğan, s. 588; Sarı, s. 280; Akıncı, s. 27; Gümüş, s. 176; Yalçınduran, s. 90; Karahasan, s. 1085; Akipek, s. 68. Örneğin aracı olan vekilin vekâlet veren hesabına satın aldığı emtianın parasını ödeme veya onun hesabına sattığı emtianın teslimi borcundan kurtarması hallerinde olduğu gibi (Tandoğan, s.588).

³⁶ Gautschi, OR Art. 402, N. 15;Tandoğan, s. 588- 589.

³⁷ BGE 88 II 162; Gehrer/ Giger, OR Art. 402, N. 15; Fellmann, OR Art. 402, N. 93; Gautschi, OR Art. 402, N. 18; Akipek, s. 68; Tandoğan, s. 589; Aral/ Ayrancı, s. 411; Akıncı, s. 27; Yalçınduran, 90 ve 91; Gümüş, s. 176; Zevkliler/ Gökyayla, s. 501.

açıklamalara atıfta bulunmakla yetiniyoruz³⁸.

3) Girişilen borcun halen mevcut olması: Söz konusu borç hali hazırda devam etmekte olmalıdır. Bir başka ifadeyle borç, zamanaşımı³⁹, borcun ibrası gibi nedenlerle ortadan kalkmamalıdır. Ancak borç, takas sonucu veya vekilin ifası dolayısıyla ortadan kalkmış ise mevcut borcun niteliği değişir ve vekâlet verenin giderleri ve avansları ödeme borcuna dönüşür⁴⁰.

B. Vekili Borçtan Kurtarma Borcunun Yerine Getirilmesi Yolları

Vekâlet verenin, vekili kendi hesabına giriştiği borçlardan çeşitli şekillerde kurtarabilmesi mümkündür. Borçtan kurtarma üçüncü şahıs olan alacaklıya ödemede bulunma, borcun yüklenilmesi (borcun nakli), borcun yenilenmesi (tecdit), veya borca karşılık gösterilmesi şeklinde olabilir.

Vekilin üstlenmiş olduğu borç ifa edilebilir bir borç ise vekâlet veren doğrudan doğruya alacaklı üçüncü şahsa ifada bulunmak suretiyle vekili girmiş olduğu borçtan kurtarabilir⁴¹. Alacaklı üçüncü şahıs, vekilin kişiliği önemli olmadıkça yapılan ifayı kabul etmek zorundadır. İfayı kabul etmemesi durumunda ise üçüncü şahıs alacaklının temerrüdü durumuna düşer. Ayrıca vekâlet veren, TBK. md. 96 uyarınca şartları varsa vaktinden önce de ifada bulunabilir⁴².

Vekilin ödemekle yükümlü olduğu borç henüz ifa edilebilir nitelikte değilse borcun yüklenilmesi yoluyla vekilin borçtan kurtarılması işlerlik kazanabilir. Borcun yüklenilmesi TBK. md. 195 vd.'da düzenlenmiş olup, "borcun iç yüklenilmesi" ve "borcun dış yüklenilmesi" olmak üzere ikiye ayrılır. Bu anlamda olmak üzere, vekâlet sözleşmesinde söz konusu olan yüklenme çeşidi, borcun dış yüklenilmesidir. Çünkü bu durumda alacaklı kişi üçüncü şahıstır ve vekâlet veren bu üçüncü şahısla anlaşarak vekili

³⁸ Bkz.: II, C.

³⁹ Mevcut borcun zamanaşımına uğradığı hallerde, vekâlet verenin borçtan kurtarma yükümlülüğünün ortadan kalkması için vekil tarafından zamanaşımı def'i'nin ileri sürülmüş olması gerekmektedir (Yalçınduran, s. 91).

⁴⁰ Fellmann, OR Art. 402, N. 112; Gautschi, OR Art. 402, N. 16 ve 18; Tandoğan, s. 589; Özkaya, s. 619; Akipek, s. 68; Karahasan, s. 1085; Akıncı, s. 27; Yalçınduran, s. 91.

⁴¹ Fellmann, OR Art. 402, N. 98; Aral/ Ayrancı, s. 411; Akipek, s. 68; Yalçınduran, s. 90.

⁴² Tandoğan, s. 591.

borçtan kurtarmaktadır⁴³. Borcun dış yüklenilmesi (TBK md. 196), alacaklı ile yüklenen (vekâlet veren) arasında yapılan bir sözleşme olup; bu sözleşme ile borçlu borcundan kurtulmakta ve borç onun yerine borcu yüklenene intikal etmektedir. Bu cümleden hareketle, Vekâlet sözleşmesinde de borcun dış yüklenilmesinin söz konusu olabilmesi için borcu yüklenen vekâlet veren ile alacaklı üçüncü şahıs arasında bir sözleşme akdedilmesi gerekmekte olup, akdedilen bu sözleşme ile vekâlet veren borç ilişkisinin taraflarından biri haline gelmektedir. Ancak alacaklı bu sözleşmeyi yapıp yapmamak konusunda serbestîye sahiptir⁴⁴.

Son olarak vekilin vekâlet veren hesabına üçüncü kişiye karşı giriştiği borç muaccel olsun veya olmasın, alacaklı üçüncü kişi borcun yüklenilmesine veya yenilenmesine rıza göstermemişse, vekil vekâlet verenden, mevcut borçlarına ilişkin bir karşılık göstermesini de talep edebilir⁴⁵. Vekâlet veren tarafından verilen karşılık mevcut borcu karşılayabilecek miktarda olmalıdır⁴⁶. Örneğin; mevcut borç para borcu ise gösterilen karşılık bunu ödemeye yetecek miktarda veya mevcut borç bir teslim borcu ise gösterilecek karşılık da teslim konu olan şeyleri tedarik etmeye yetecek miktarda olmalıdır⁴⁷.

C. Borcun Muacceliyeti ve Borçtan Kurtarılmaya İlişkin Alacağın Temliki

Bu borç vekilin, üçüncü kişiye karşı fiilen borç altına girmesiyle

---

⁴³ Aral/ Ayrancı, s. 411. Aynı zamanda vekâlet sözleşmesinde vekâlet veren, alacaklı üçüncü kişiyle borcun yenilenmesi sözleşmesi (TBK md. 133 ve 134) yapmak suretiyle de vekili borçtan kurtarabilir. Ancak burada da alacaklı üçüncü kişi borcun yenilenmesi sözleşmesini yapıp yapmamak konusunda serbesttir (Tandoğan, s. 590; Karahasan, s. 108; Özkaya, s.619).

⁴⁴ Oser/ Schöenberger, OR Art. 402, N. 9; Tandoğan, s. 590; Karahasan, s. 1085; Özkaya, s.619; Akipek, s. 68; Sarı, s. 281; Bu durumda vekil, vekâlet verene alacaklı üçüncü şahsın rızasını elde etmek amacıyla mehil vermelidir (Gautschi, OR Art. 402, N. 18).

⁴⁵ Gautschi, OR Art. 402, N. 18 ve 19; Fellmann, OR Art. 402, N. 99; Tandoğan, s. 590; Aral/ Ayrancı, s. 411; Sarı, s. 281; Akipek, s. 68.

⁴⁶ Verilmiş olan karşılık yeterli miktarda ise, vekil, bu karşılığı mevcut borcu için kullanmasa bile vekâlet veren, vekili borçtan kurtarma yükümünden kurtulmuş sayılır. Buna karşın; gösterilen karşılık eksik ise vekil, eksik kalan kısmın karşılanmasını vekâlet verenden isteyebileceği gibi gösterilen karşılığın fazla olması halinde de bu fazlalığı vekâlet verene iade etmek durumundadır (Gautschi, OR Art. 402, N. 19; Tandoğan, s. 591). Aksi halde, vekilin sebepsiz zenginleşmesinden söz edilebilir.

⁴⁷ Tandoğan, s. 591.

muaccel hale gelir. Ancak vekilin üçüncü kişiye karşı yükümlü olduğu borç bir şarta bağlı ise, özellikle vekilin karşılık gösterilmesini talep hakkı, şartın gerçekleştiği andan itibaren doğmaktadır⁴⁸.

Vekilin borçtan kurtarılmaya ilişkin alacağı, vekilin ölmesi durumunda onun mirasçılarına da geçebilir⁴⁹. Bunun yanı sıra vekilin borçtan kurtarılmasına ilişkin vekâlet verenden olan alacağı, bir para alacağına karşılık geliyorsa, vekil tarafından bu alacağın başkasına temliki de mümkündür⁵⁰. Hatta bunun yanında vekilin, vekâlet verence borcun üstlenilmesine veya alacaklıya ödemede bulunulmasına ilişkin imkânlarının da temlikinin olası olduğu savunulsa da⁵¹, kanaatimize göre böyle bir imkânın tanınmasının pratik bir önemi bulunmamaktadır. Çünkü kendisine söz konusu imkânları temlik edilen kişi, bu durumda doğrudan doğruya kendisine bir ödeme bulunulmasını istemeyecek, sadece vekâlet verenden borcun üstlenilmesini veya alacaklıya ödemede bulunulmasını talep edecektir. Zira bu durumda kendisine temlikte bulunan, ya borcun üstlenilmesini isteyecek ya da alacaklıya ödemede bulunulmasını talep edecektir⁵².

III. VEKİLE AVANS VERME VE KARŞILIK SAĞLAMA BORCU

A . Vekile Avans Verme ve Karşılık Sağlama Borcunun Gerekçesi ve Hukuki Niteliği

Vekile avans verme ve karşılık sağlama borcu ne TBK md. 510'da ne de kaynak kanun olan OR Art. 510'da düzenlenmektedir. Buna karşılık 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu'nun 173/ II. maddesinde avukatın işin ifası amacıyla masraflar için vekâlet verenden avans isteme hakkı açıkça ifadesini bulmaktadır⁵³. Bunun yanı sıra yine BGB § 669'da da vekile, gerekli

⁴⁸ Gautschi, OR Art. 402, N. 19; Becker, OR Art. 402, N. 6; Gehrer/ Giger, OR Art. 402, N. 11; BGE 78 II 54; Akipek, s. 68; Tandoğan, s. 589 ve 591; Karahasan, s. 1085; Uygur, s. 8714.

⁴⁹ Weber, OR Art. 402, N. 18; Gehrer/ Giger, OR Art. 402, N. 16; Fellmann, OR Art. 402, N. 124; Gautschi, OR Art. 402, N. 16; Tandoğan, s. 592.

⁵⁰ Weber, OR Art. 402, N. 18; Gautschi, OR Art. 402, N. 29; Tandoğan, s. 592. Aksi yönde bkz.: Fellmann, OR Art. 402, N. 124.

⁵¹ Gautschi, OR Art. 402, N. 29; Gehrer/ Giger, OR Art. 402, N. 16.

⁵² Aynı yönde bkz.: Tandoğan, s. 592.

⁵³ Avukatlık Kanunu madde 173/ 2: " Avukata tevdi edilen işin yapılması veya yapıldıktan sonra sonucunun alınması için gerekli bütün vergi, resim, harç ve giderler iş sahibinin sorumluluğu altında olup, avukat tarafından ilk istekle avukata veya gerektiği yere ödenir.

masraflar için avans talep etme imkânı tanınmaktadır⁵⁴.

Buna göre bu borç bağlamında avans, vekilin üstlendiği işin gereği gibi yerine getirilmesi için yapacağı harcamaları ve/ veya ücretini karşılamak amacıyla vekâlet veren tarafından kendiliğinden veya vekilin talebi üzerine verilen paradır⁵⁵. Karşılık ise, vekilin, vekâlet verene karşı doğacak alacaklarını karşılamak amacıyla vekâlet verenden veya üçüncü kişilerden aldığı, üzerinde tasarruf edebileceği mameleki değerlerdir⁵⁶.

Bu durumda yasada (TBK) açıkça vekile gerekli masraflar için avans talep etme hakkı tanınmadığı ve vekilin de vekâlet verene kredi verme yükümlülüğü Borçlar Kanunu sistemimizde yer almadığı için doğaldır ki vekil, kendi olanaklarıyla görülecek olan işin masraflarının karşılanması rizikosunu üzerine almak istemeyecektir. Çünkü vekâlet sözleşmesi uyarınca görülecek olan iş vekilin kendi işi olmayıp, vekâlet verenin işi olduğundan, vekil kendi imkânlarıyla görülecek olan işin masraflarını karşılamak mecburiyetinde değildir. Böyle bir durumda vekilin iki türlü hareket etmesi beklenmektedir: Ya vekil başta vekâlet verenle ancak ondan avans alınması şartıyla işin görülmesine başlayacağı konusunda anlaşır ve bu durumda vekilin işgörmeye borcu vekâlet verenin avans vermesiyle doğar, ya da vekil avans verilmesini vekâlet verenden talep eder ve vekâlet veren de buna yanaşma vekil vekâletten istifa eder⁵⁷. Bu sebepledir ki, vekilin menfaatlerini

---

Bu harcamaların avukat tarafından yapılabilmesi için, yeteri kadar avansın iş sahibi tarafından verilmiş olması gerekir. Avukatın iş için yapacağı yolculuk masrafları ve bulunduğu yerden ayrılma tazminatı, anlaşma gereğince iş sahibi tarafından ayrıca ödenir. Bu giderler peşin olarak ödenmedikçe avukat yolculuğa zorlanamaz. Bu hükmün aksine sözleşme yapılabilir.⁷⁷ Avukatlık Meslek Kurallarının 42. maddesinde de, avukatın işle ilgili giderleri karşılamak üzere avans isteyebileceği kabul edilerek; avansın işin gereğini çok aşmaması, avanstan yapılan harcamaların vekâlet verene bildirilmesi ve işin sonunda avanstan kalan paranın vekâlet verene geri verilmesi hususları açıkça vurgulanmıştır (<http://www.hukuki.net/showthread.php?6143-TBB-Avukatlik-Meslek-Kurallari> adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 29.03.2013). Anılan hükümlerden anlaşılacağı üzere, avans, avukatın ücret alacağından tamamen bağımsız olup, söz konusu ücret alacağını teminat altına alan bir enstrüman değildir (Akipek, s. 69; Gümüş, s. 179).

⁵⁴ Fellmann, OR Art. 402, N. 67; Weber, OR Art. 402, N. 10.

⁵⁵ Becker, OR Art. 402, N. 14; Tandoğan, s. 593; Yavuz, s. 662.

⁵⁶ Yavuz, s. 662; Tandoğan, s. 593; von Tuhr, Andreas/ Peter, Hans: Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrecht, Band II, Zürich 1974, § 7, not: 34.

⁵⁷ Fellmann, OR Art. 402, N. 67; Hatta bir adım daha ileri gidilerek Avukatlık Kanunu md. 173 gereğince, avukatın gördüğü iş ile ilgili olarak vekâlet verenden avans alana kadar işi bekletme hakkı bulunmaktadır. Ancak işin bekletilmesi sebebiyle ortaya çıkabilecek olan zararlar bakımından, avukatın sorumluluğunun ortadan kalkması için, avukatın vekâlet

korumak amacıyla, doktrinde de kabul edildiği üzere vekâlet verenin vekile avans verme ve karşılık sağlama borcunun bulunduğu kabulü gerekmektedir⁵⁸. Hatta Avukatlık Kanunu md. 173 ve BGB § 669 dikkate alındığında, 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu'nda bununla ilgili yasal bir düzenlemenin yapılmaması kanaatimizce eksikliklerdir.

Karşılık sağlama ve avans vermeye ilişkin kazandırıcı işlemlerin alacak sağlama gayesi ile mi yoksa ifa gayesi ile mi yapıldığı hususu ise doktrinde tartışmalıdır⁵⁹. Kanaatimizde de bu tür kazandırıcı işlemler alacak sağlama gayesiyle yapılmaktadır. Çünkü böyle bir amacın güdülmesi vekâlet veren açısından daha güvencelidir. Zira avans ve karşılığın sağlanması konusunda dava edilebilecek bir alacak hakkı bulunmadığından, bu tür kazandırıcı işlemlerin hukuki dayanağını vekâlet sözleşmesi oluşturacaktır. Böylelikle karşılık veya avans vekilin karşı alacağı doğmadan vekâlet sözleşmesinin sona ermesi nedeniyle kullanılamaz veya mahsuptan bir miktar artacak ise bu kalan miktar da TBK. md. 508/ I gereğince vekâlet verene verilecektir⁶⁰. Böylece vekâlet veren yeteri derecede korunmuş olacaktır.

B. Verilecek Avansın veya Karşılığın Miktarı ve Mahsup Edilmesi

Vekâlet sözleşmesinde irade özerkliği çerçevesinde taraflar avansları ve karşılığın miktarını, görülen işin özelliği ve kapsamı çerçevesinde⁶¹ serbestçe karşılaştırabilirler⁶². Ayrıca yine taraflar, avansın veya karşılığın

---

verenden masraf istediğini ve masraf verilinceye kadar da işi görmeyeceği vekâlet verene bildirmiş olduğunun ispatı gerekmektedir (Yalçınduran, s. 87- 88; Akipek, s. 68; Güner, Semih: Avukatlık Hukuku, Ankara 2007, s. 270).

⁵⁸ Tandoğan, s. 593; Yavuz, s. 662; Akipek, s. 70; Yalçınduran, s. 87; Gümüş, s. 179; Aksi yönde bkz.: Becker, OR Art. 402, N. 14; Weber, OR Art. 402, N. 10; Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 8. Uygulamaya bakıldığında ise, genellikle vekilin işe başlamadan önce avansın peşin olarak verildiği ve işin görülmesinden sonra eğer geriye bir para artarsa, vekilin de bunu vekâlet verene iade ettiği görülmektedir (Özkaya, s. 620).

⁵⁹ *Gautschi*'ye göre bu tür kazandırıcı işlemler alacak sağlama gayesi ile yapılmaktadır. (Gautschi, OR Art. 402, N. 4); *Oser/Schönenberger ve Becker'e* göre ise bu tür kazandırıcı işlemler vekilin masraf yapınca doğacak alacağını ödemek gayesiyle yani ifa gayesiyle yapılmaktadır (Oser/ Schönenberger, OR Art. 312, N. 20 ve Becker, OR Art. 312 , N. 9; Ayrıca bkz.: Tandoğan, s. 594 dipnot: 142).

⁶⁰ Aynı görüş için bkz. Tandoğan, s. 594.

⁶¹ Nitekim Avukatlık Kanunu madde 173'de yer alan "yeteri kadar" ifadesinden de bu husus açıkça anlaşılmaktadır.

⁶² Avans miktarının taraflarca önceden kararlaştırılıp vekâlet verence vekile verilmesi, yukarıda da belirttiğimiz üzere avans alacak sağlama amacıyla verildiğinden, vekilin daha

hangi alacaklarla ve hangi sıraya göre mahsup edilebileceğini de önceden karşılıklı olarak belirleyebilirler⁶³. Ancak vekil, vekâlet verenden veya üçüncü kişilerden işin ifası amacıyla yeteri kadar karşılık elde etmiş veya ifa sonunda muhakkak elde edecek ise vekâlet verenden avans isteyemez⁶⁴. Örneğin müşterisinin hesabında 1000 TL. bulunan banka, müşterisinin 500 TL. ödeme talimatını yerine getirmekten kaçınamaz⁶⁵.

Avansın para olarak verilmesi durumunda, vekilin masraf ve tazminat alacakları ile mahsup yapılabilir. Bunun yanında vekil aldığı avans için vekâleti ifa borcu sona erene kadar faiz ödemekle de yükümlü değildir. Ancak avans ile masraf mahsup edilip vekilin kalanı verme borcu ortaya çıkarsa bu borç için vekil temerrüt faizi ödemek zorundadır⁶⁶.

Yine vekile, öngörülebilir masraf ve tazminat alacaklarının çok üstünde avans ve karşılık sağlanması durumunda artık avans ve karşılıktan söz edilemeyecektir. Bu durumda vekilin bunlardan elde ettiği faiz ve semereler vekilin alınanları verme borcu (TBK md. 508) kapsamında mütalaa edilecektir⁶⁷.

Son olarak vekâlet veren tarafından verilen karşılığın değerinin düşmesi rizikosunu da vekâlet verene aittir. Çünkü vekil, işi vekâlet veren yararına yapmaktadır⁶⁸.

IV. VEKİLİN VEKÂLETİ İFA SEBEBİYLE UĞRADIĞI ZARARI TAZMİN BORCU

A. Borcun Hukuki Niteliği ve Kusurlu-Kusursuz Sorumluluk Sorunu

Türk Borçlar Kanunu madde 510/ II, c.1 “Vekil, vekâletin ifası sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini vekâlet verenden isteyebilir.”

---

sonradan doğacak olan alacaklarının önceden tanınması anlamına gelmez (Gautschi, OR Art. 402 N. 5; Tandoğan, s. 595).

⁶³ Gautschi, OR Art. 402 N. 5; Tandoğan, s. 595; Özkaya, s. 620.

⁶⁴ Hofstetter, s. 86; Gautschi, OR Art. 402, N. 3.

⁶⁵ Benzer örnek için bkz. Tandoğan, s. 594.

⁶⁶ Tandoğan, s. 595.

⁶⁷ Gautschi, OR Art. 402, N. 4; Hofstetter, s. 89; Tandoğan, s. 595.

⁶⁸ Gautschi, OR Art. 402, N. 4; Tandoğan, s. 595; Özkaya, s. 622; Aksi yönde bkz.: BGE 59 II 255.

diyerek vekâlet verenin sorumluluğunu düzenlemekte⁶⁹; TBK md. 510/ II, c. 2 ise, “Ancak vekâlet veren, kusuru bulunmadığını ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir” diyerek de, vekâlet verene kurtuluş kanıtı getirme imkânı tanımaktadır. Bu açıdan düzenlemeye bakıldığında, maddenin düzenleniş biçiminden vekâlet verenin sorumluluğunun ispat yükü tersine çevrilmiş bir kusura dayanan bir sorumluluk olduğu anlaşılmakta, zira ikinci cümlede yer alan, vekâlet verene kurtuluş katını getirme imkânının tanınması bu tespiti destekler niteliktedir. Bu şekildeki düşünüş tarzının temelinde, Türk-İsviçre Hukuku’nda ücretli vekâletin daha çok ön planda olması yatmaktadır. Böylelikle doğaldır ki, ücretli vekâlet sözleşmesinde vekil, mesleki rizikoya kendisi katlanmış olacaktır⁷⁰. Hal böyleyken, doktrinde ve uygulamada haklı olarak vekâlet verenin tazminat sorumluluğunun tayini bakımından, taraflar arasındaki vekâlet sözleşmesinin ücretli olup olmamasına göre bir ayrıma gidilmekte ve TBK md. 510’da yer alan kusur sorumluluğuna dayanan hükmün, *teleolojik redüksiyon* (amaca uygun sınırlama) yöntemiyle, sadece ücretli vekâlet sözleşmelerinde uygulanabileceği kabul edilmektedir⁷¹. Aynı doğrultuda olmak üzere Federal Mahkeme de, taraflar arasında ücretin kararlaştırıldığı vekâlet sözleşmelerinde, anılan hükmün uygulama alanı bulabileceğini ve vekilin işin görülmesi sırasında uğradığı zararlardan dolayı vekâlet verenin sorumlu tutulabilmesi için kusurlu olması gerektiği içtihadında bulunmuştur. Hatta Federal Mahkeme bir adım daha ileri giderek, vekâlet verenin sorumlu tutulabilmesi için hafif kusurlu olmasının bile yeterli olduğunu belirterek, vekâlet verenin özen yükümlülüğünü oldukça genişletmiştir. Buna karşılık Federal Mahkeme, kanaatimizce haklı bir biçimde, aynı çözümün ücretsiz vekâlet sözleşmesinde uygulanmasının hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuracağını ortaya koyarak, ücretsiz vekâlet sözleşmelerinde vekâlet verenin kusuru olmasa dahi vekilin uğramış olduğu zararlardan sorumlu

⁶⁹ Vekâlet sözleşmesinde, vekil vekâlet verene tam bağımlı olmayıp; vekil, nisbi bağımsızlık içinde işgörme faaliyetini sürdürdüğünden, işi kabul etmeme, istifa gibi konularda işçiden daha avantajlı durumda olduğundan vekâlet sözleşmesinde vekâlet verenin sorumluluğu, hizmet sözleşmelerinde işverenin sorumluluğundan farklılık arz etmektedir (Fellmann, OR Art. 402, N. 154; Tandoğan, s. 596, Özkaya, s. 620).

⁷⁰ Huguenin, s. 91; Gautschi, OR Art. 402, N. 22; Tandoğan, s. 598.

⁷¹ Fellmann, OR Art. 402, N. 139 vd.; Weber, OR Art. 402, N. 14; Gautschi, OR Art. 402, N. 20; Oser/ Schönenberger, OR Art. 402, N. 12; Honsell, s. 320; Becker, OR Art. 402, N. 10; Huguenin, s. 91 ve 92; Hofstetter, s. 88 ve 89; Schmid/ Stöckli, s. 264; Akipek, s. 71- 72; Aral/ Ayrancı, s. 412; Yavuz, s. 662; Tandoğan, s. 598; Yalçınduran, s. 92; Gümüş, s. 178.

olduğunu kabul etmiştir. Federal Mahkeme gerekçe olarak, vekâletsiz işgörmeye durumunda vekâletsiz işgörenin uğradığı zararların, işi görülen kimse tarafından kusuru olmasa da tazmin edileceği kabul edildiği için (TBK md. 529- OR Art. 422), aynı esasın ücretsiz vekâlet sözleşmelerinde de kabul edilmesi gerektiğini ve bu şekilde herhangi bir ücret almadan işgören vekilin, vekâletsiz işgören karşısında kusurun gerekliliği bakımından aynı seviyeye getirilmesinin hakkaniyet duygusunun bir gerekliliği olduğunu, göstermiştir⁷². Bu durumda ücretsiz vekâlet sözleşmelerinde, vekâlet verenin sorumluluktan kurtulabilmesi için kurtuluş kanıtı getirme imkânı bulunmamaktadır. Vekil, vekâlet verenin çıkarlarıyla örtüşür, vekâlet sözleşmesine uygun olarak işgördüyse, vekâlet verenden uğramış olduğu zararların tazminini, onun kusuru olmasa dahi talep etme imkânına sahiptir. Çünkü ücretsiz vekâlet sözleşmesinde vekil, herhangi bir maddi menfaat gözetmeksizin, karşılık beklemeden işgörmektedir. Bu yönde bir düşünüş kanaatimizce, hakkaniyetin de bir gereğidir. Buradaki kusursuz sorumluluk ise tehlike esasına değil, hakkaniyet esasına dayanan bir kusursuz sorumluluk halidir. Çünkü vekillerin gördüğü işler genellikle aşırı tehlike getirecek nitelikte olmayıp nicelik bakımından da çok ağır zararlar doğuracak işler değildir⁷³.

B. Borcun Şartları

Söz konusu borcun ortaya çıkabilmesi için öncelikle vekilin bir zarara uğramış olması gerekmektedir. Bir başka ifade ile vekilin, sözleşmede kararlaştırılan işin görülmesi sırasında malvarlığında, rızası dışında bir azalma meydana gelmesi gerekmektedir⁷⁴. Söz konusu zarar ise vekilin şahıs varlığında meydana gelen bir eksilme şeklinde olabileceği gibi, şeye verilen

⁷² BGE 48 II 490; BGE 51 II 189; BGE 61 II 98; BGE 110 II 283 Erw. 2 vd.; BGE 129 III 181 Erw. 3 ve 4. Aynı çözüm tarzı, haklı olarak, doktrinde de kabul görmektedir (Hofstetter, s. 89; Gautschi, OR Art. 402. N. 23; Fellmann, OR Art. 402, N. 179; Gehrter/Giger, OR Art. 402, N. 25; Becker, OR Art. 402 N. 10; Honsell, s. 320; Oser/Schönenberger, OR Art. 402, N. 12; Schmid/ Stöckli, s. 264; Huguenin, s. 92; Aral/Ayrancı, s. 412; Yalçınduran, s. 93; Yavuz, s. 663; Tandoğan, s. 598; Akipek, s. 72; Sarı, s. 282; Karahasan, s. 1086; Gümüş, s. 178; Zevkliler/ Gökyayla, s. 502; Bilge, Necip: Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1971, s. 299).

⁷³ Tandoğan, s. 598- 599; Zevkliler/ Gökyayla, s. 502; Aksi yönde olan *Gautschi*'ye göre ise buradaki kusursuz sorumluluk, tehlike sorumluluğu esasına dayanmaktadır (Gautschi, OR Art. 402, N. 24).

⁷⁴ Becker, OR Art. 402, N. 9; Huguenin, s. 91; ; Weber, OR Art. 402, N. 12; Fellmann, OR Art. 402, N. 135; Zarar ve gider ayrımı konusunda bkz.: II, B.

zarar şeklinde de ortaya çıkabilmesi mümkündür⁷⁵.

İkinci olarak zarara uğradığı zamana kadar vekilin, vekâlet sözleşmesiyle kendisine yüklenilen işi gereği gibi, vekâlet sözleşmesine ve vekâlet verenin talimatlarına uygun olarak yerine görmesi gerekmektedir⁷⁶. Uzun süreli bir iş ile ilgili kendisine vekâlet verilen vekil, vekillik görevinin yerine getirilmesinde ilk zamanlarda zarara uğrasa ve bu yüzden artık görevine devam edemeyecek durumda olsa bile, yine vekâlet verenden tazminat isteyebilmesi mümkündür⁷⁷. Bunun yanında görevini gereği gibi ifa etmeyen vekil, genellikle aynı zamanda kusurlu sayılacağından vekilin bu durumda zararlarını vekâlet verenden talep etmesi hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olur ve hakkaniyet kurallarına aykırılık teşkil eder⁷⁸.

Üçüncü olarak ise vekilin uğramış olduğu zararlar vekâletin ifası arasında uygun illiyet bağının olması gerekmektedir. Buna göre vekil ancak, olağan yaşam deneyimlerine ve olayların normal seyrine göre vekâletin ifasının meydana getirmeye elverişli sayılabileceği zararların tazminini vekâlet verenden isteyebilir⁷⁹. Bu durumda vekilin olağan yaşam koşulları içerisinde, mesela gördüğü iş ile ilgili olmayan bir seyahat sırasında veya adliye koridorunda meydana gelen bir hadisede zarar görmesi yahut avukatın haciz sırasında borçlu tarafından darp edilmesi vekâlet verenin sorumluluğunu meydana getirmeyecektir⁸⁰. Buna karşılık vekilin terörün veya iç savaşın yaygın olduğu bir ülkeye işi gereği gitmek zorunda kalması durumu vekâletin ifasının uygun sonucu olarak görülebilir ve vekâlet verenden tazminat talebinde bulunulabilir. Ayrıca vekilin uğradığı zararın onun eylemiyle doğrudan doğruya ilişkili olması veya önceden öngörülebilir

⁷⁵ Fellmann, OR Art. 402, N. 149; Aral/ Ayrancı, s. 412; Sarı, s. 281; Yargıtay 13. HD. T. 03.07.2012, E. 13928/ K. 17203 (www.kazanci.com.tr adresinden erişilmiştir. Erişim tarihi: 07.05.2013)

⁷⁶ Gautschi, OR Art. 402, N. 21; Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 22; Yalçınduran, s. 92; Akipek, s. 71; Akıncı, s. 28; Tandoğan, s. 600; Karahasan, s. 1086; Uygur, s. 8714; Özkaya, s. 620-621. Vekâletin gereği gibi ifası konusunda ayrıca bkz.: II, A.

⁷⁷ Gautschi, OR Art. 402, N. 24.

⁷⁸ Fellmann, OR Art. 402, N. 151 vd.; Tandoğan, s. 600; Akıncı, s. 28; Aksi yönde bkz.: Gümüş, s. 178.

⁷⁹ Fellmann, OR Art. 402, N. 157; Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 19 ve 26; Weber, OR Art. 402, N. 12; Becker, OR Art. 402, N. 9; Huguenin, s. 91; Hofstetter, s. 90; Tandoğan, s. 599; Özkaya, s. 620; Uygur, s. 8714; Karahasan, s. 1085-1086; Aral/ Ayrancı, s. 412; Akipek, s. 71; Akıncı, s. 28; Yalçınduran, s. 92; Gümüş, s. 177.

⁸⁰ Gümüş, s. 177; Özkaya, s. 620.

olması da şart değildir⁸¹.

Nihayet, vekâlet sözleşmesi gereğince işin görülmesi sırasında vekilin uğramış olduğu zararları tazmin borcunun söz konusu olabilmesi için vekâlet verenin, kusuru⁸² olmadığını TBK md. 510/ II uyarınca kanıtlayamamış olması gerekmektedir. Ancak yukarıda da ifade etmeye çalıştığımız üzere, bu husus ücretli vekâlet sözleşmelerinde işlerlik kazanmaktadır. Böylelikle ücretli vekâlet sözleşmesinde vekâlet veren, kusurlu sorumluluk esasına göre sorumlu olacağı için, TBK md. 510/ II uyarınca tazminat yükümünden kusuru olmadığını ispatlayarak kurtulabilir⁸³. Vekâlet verenin kusursuzluğunu ispat edememesi durumunda ise, bunun rizikosunu üstüne alır ve kusuru olmasa bile bunu ispat edemediği için vekilin zararını ödemek zorunda kalır. Bir başka ifade ile bu durumda vekâlet verenin sorumluluğu adeta fiilen kusursuz sorumluluk haline dönüşür⁸⁴. Buna karşılık ücretsiz vekâlet sözleşmelerinde ise vekâlet veren, vekilin işi ifası sebebiyle uğrayacağı zararlardan kusursuz sorumluluk esaslarına göre sorumlu olacağı için kusursuzluğunu ispatlamasına da gerek yoktur⁸⁵.

C. Borcun Muacceliyeti ve Tabi Olduğu Zamanaşımı Süresi

Vekâlet verenin ödemekle yükümlü olduğu tazminat borcu, zararın meydana geldiği günden itibaren muacceliyet kazanır ve bu durum vekâletin

⁸¹ Becker, OR Art. 402, N. 9; Tandoğan, s. 599.

⁸² Buradaki kusur vekâlet verenin kendisinin bildiği ve fakat vekilin bilmediği hususlarda vekili uyarmaması şeklinde kendini gösterebileceği gibi (Fellmann, OR Art. 402, N. 154; Gautschi, OR Art. 402 N. 7), TBK md. 417'nin kıyasen uygulanması sonucu, vekâlet verenin alması gereken koruyucu önlemleri almaması şeklinde de kendini gösterebilir (Becker, OR Art. 402, N. 10; Oser/ Schönenberger, OR Art. 402, N. 10; Tandoğan, s. 601; Yalçınduran, s. 92- 93). Vekilin kendisini korumak hususunda gereken özeni göstermemesi ise ortak kusuru meydana getirecektir. Ancak bu ortak kusur, illiyet bağımlı kesmedikçe vekâlet verenin kusurunu ortadan kaldırmaz. Böyle bir durumda hakim, sadece TBK. md. 52 uyarınca tazminattan indirim yapabilir (Gautschi, OR Art. 402, N. 22; Hofstetter, s. 90; Fellmann, OR Art. 402, N. 168 ve 205; Tandoğan, s. 601; Özkaya, s. 621).

⁸³ Huguenin, s. 91; ; Weber, OR Art. 402, N. 11; Gehrler/ Giger, OR Art. 402, N. 17; Fellmann, OR Art. 402, N. 136; Tandoğan, s. 600; Karahasan, s. 1086; Uygur, s. 8714; Özkaya, s. 620; Akipek, s. 71; Sarı, s. 282; Bilge, s. 299; Akıncı, s. 27

⁸⁴ Oser/ Schönenberger, OR Art. 402, N. 10; Gautschi, OR Art. 402, N. 22; Hofstetter, s. 88; BGE 51 II 189 Erw. 3. Öte yandan vekâlet verenin kusurlu olmadığını ispatlama yetkisinden açık veya zımnî şekilde önceden vazgeçmesi de mümkündür (Becker, OR Art. 402, N. 11).

⁸⁵ Becker, OR Art. 402, N. 10; Honsell, s. 320; Yalçınduran, s. 92; Aral/ Ayrancı, s. 412; Tandoğan, s. 602.

ifasının tamamlanmış olmasına bağlı değildir. Bu borca, zararın meydana geldiği günden itibaren 3095 sayılı Kanun uyarınca faiz yürütmek de mümkündür⁸⁶.

Son olarak TBK md. 510 uyarınca vekâlet verence tazmin edilmesi gereken zarar, sözleşmeye aykırı hareket edilmesinden kaynaklanan⁸⁷, müspet⁸⁸ bir zarardır. Bir başka deyişle, vekâlet verenin sözleşmenin kendisine yüklediği bazı önlemleri almamasından doğan, sözleşmenin gereği gibi ifa edilmesine olan menfaate ilişkin zarar olup, kanaatimizce de haksız fiil kaynaklı değildir. Dolayısıyla bu cümleden de hareketle, vekâlet verenin vekilin zararlarını tazmin borcu, TBK. md. 147/ b. 5 uyarınca beş yıllık zamanaşımına tabidir. Zira burada hem vekâlet verenin vekâlet sözleşmesine dayanan bir kusuru, hem de vekilin vekâlet sözleşmesine dayanan bir alacağı söz konusudur⁸⁹.

V. BİRLİKTE VEKÂLET VERENLERİN MÜTESELSİL SORUMLULUĞU

A. Genel Olarak

Vekâlet sözleşmesinde birden çok vekâlet verenin müteselsil sorumluluğu⁹⁰ TBK. md. 511' de düzenlenmektedir. Sözü geçen maddeye

⁸⁶ Gautschi, OR Art. 402, N. 21 ve 24; Hofstetter, s. 87; Yavuz, s. 663; Akipek, s. 72; Yalçınduran, s. 93; Gümüş, s. 178; Tandoğan, s. 603; Uygur, s. 8715; Karahasan, s. 1086; Zevkliler/ Gökyayla, s. 502.

⁸⁷ Weber, OR Art. 402, N. 12 ve 19; Fellmann, OR Art. 402, N. 150 ve 151; Gehr/ Giger, OR Art. 402, N. 18; Hofstetter, s. 88; Tandoğan, s. 603.

⁸⁸ Gehr/ Giger, OR Art. 402, N. 20; Fellmann, OR Art. 402, N. 150; Aksi yönde bkz.: Weber, OR Art. 402, N. 15; Gautschi, OR Art. 402, N. 24.

⁸⁹ Tandoğan, s. 603; Özkaya, s. 621; Uygur, s. 8715 Yargıtay 4. HD. T. 14. 06. 1971, E. 4048/ K. 5864, Yargıtay 13. HD. T. 15. 09. 1992, E. 5380/ K. 6600. (bkz. Uygur, s. 8810-8811), Yargıtay 13. HD. T. 23. 06. 1986, E. 2600/ K. 3657 (bkz. Akipek/ Küçükgüngör, s. 651); Aksi fikirde olan *Gautschi*'ye göre, burada haksız fiilden kaynaklanan bir sorumluluk olduğu için, TBK md. 72 (OR Art. 60) uyarınca iki yıllık (bir yıl) zamanaşımı söz konusudur (Gautschi, OR Art. 402, N. 24). Vekilin, uğradığı zarar sonucu ölmesi durumunda destekten yoksun kalanların tazminat talepleri bakımından da beş yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı hususunda bkz.: Tandoğan, s. 603.

⁹⁰ Borç ilişkilerinde müteselsil sorumluluk TBK. 162 vd. maddelerinde düzenlenmekte olup; alacaklının, birden fazla borçlunun her birinden borcun tamamının ifasını isteyebileceği ve borcun tamamı ifa edilinceye kadar borçluların borcun tamamından sorumlu olduğu duruma borçluların müteselsil sorumluluğu denir. Müteselsil sorumluluk, sözleşmeden doğabileceği gibi kanundan da (örneğin TBK md. 202, 382, 567) doğabilir. Bu anlamda olmak üzere vekâlet sözleşmesinde birlikte vekâlet verenlerin, vekil karşısındaki

göre, birden çok vekâlet veren bir kimseyi birlikte vekil olarak tayin etmişlerse, bunlar vekile karşı müteselsil olarak sorumlu olurlar.

B. Vekâlet Sözleşmesinde Müteselsil Sorumluluğun Şartları

Türk Borçlar Kanunu madde 511/ I uyarınca birlikte vekâlet verenlerin, müteselsil borçluluğu için bazı şartların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Öncelikle aynı vekile birden çok vekâlet verenin bulunması gerekir. Bu şart, önceden vekâlet verenler arasında kişisel bir bağın bulunması durumunda gerçekleşebileceği gibi (örneğin adi ortaklık ilişkisi), böyle bir kişisel bağ bulunmadan da, tamamen birbirinden farklı birden çok vekâlet verenin bulunmasıyla gerçekleşebilir⁹¹.

Müteselsil sorumluluğa ilişkin diğer bir şart ise, vekil tarafından birlikte vekâlet verenler adına görülen işte ortak menfaat veya işin konusunda ayniyet bulunmasıdır. Örneğin birden çok vekâlet veren, aynı borçludaki farklı hukuki sebebe bağlı alacaklarının tahsili amacıyla aynı vekili (avukatı) görevlendirirse, söz konusu işin konusunda ayniyet olmayacağı için müteselsil sorumluluk da söz konusu olmaz. Buna karşılık birlikte vekâlet verenlerin adi ortaklık, miras şirketi gibi kanunen birlikte hareket etme zorunluluklarının bulunduğu hallerde de vekile karşı müteselsilen sorumlu olacaklarının kabulü gerekmektedir⁹².

Son olarak birlikte vekâlet verenlerde işi beraber gördürmek iradesi bulunması veya niteliğine göre işin beraber gördürülmesinin kanuni bir sebepten⁹³ doğması gerekir⁹⁴. TBK. md. 511/ I'de her ne kadar "birlikte

---

sorumluluğu, kanundan doğan müteselsil sorumluluktur (Becker, OR Art. 403, N. 1; Akipek, s. 73; Uygur, s. 8919; Yavuz, s. 663; Zevkliler/ Gökyayla, s. 502).

⁹¹ Becker, OR Art. 403, N. 3; Weber, OR Art. 403, N. 2; Oser/ Schönerberger, OR Art. 403, N. 4; Fellmann, OR Art. 403, N. 17 ve 21; Tandoğan, s. 604; Özkaya, s. 657; Uygur, s. 8919; Karahasan, s. 1086- 1087; Yavuz, s. 663; Akipek, s. 72; Zevkliler/ Gökyayla, s. 502; Yargıtay 3. HD. T. 02. 11. 1962, E. 10224/ K. 8290 (Özkaya, s. 661).

⁹² Gautschi, OR Art. 403, N. 5; Weber, OR Art. 403, N. 3; Fellmann, OR Art. 403, N. 16 ve 26 vd.; Gehrer/ Giger, OR Art. 403, N. 2; Yavuz, s. 663; Tandoğan, s. 604, Özkaya, s. 657; Karahasan, s. 1087; Akipek, s. 72; Zevkliler/ Gökyayla, s. 502.

⁹³ Kanundan doğan işin beraber gördürülmesi zorunluluğuna miras ortaklığında işlerin gördürülmesi örnek olarak gösterilebilir. Vekâlet verenin birden fazla mirasçı bırakarak ölümü halinde vekâlet ilişkisi işin niteliği gereği devam ederse mirasçılar, vekâlet verenin ölümüne kadar görülen işlerden TMK. md. 641; ölümünden sonra yapılan işler dolayısıyla da TBK. md. 511/ I'e göre vekile karşı müteselsilen sorumlu olurlar. Bu durumda kanuni

vekâlet verenler” ibaresi yer alsada, işin beraber gördürülmesi iradesinin sadece sözleşmenin kurulması esnasında var olması veya mutlak surette baştan itibaren birlikte vekâlet verilmesi şart değildir. Bu itibarla aralarında kişisel bağ bulunan birden fazla kimse, ortak menfaatleri olan bir işin vekil tarafından görülmesine sonradan icazet verirlerse de yine vekile karşı müteselsil sorumlulukları gündeme gelir⁹⁵.

C. Birlikte Vekâlet Verenlerin Müteselsilen Sorumlu Olmalarının Hüküm ve Sonuçları

Türk Borçlar Kanunu 511/ I. maddesi, TBK. md. 162/ I hükmünden ayrılarak, birlikte vekâlet verenlerin bu hususta bir kabulleri olmasa dahi vekile karşı müteselsilen sorumlu olacaklarını düzenleyerek, TBK md. 162/ II’de belirtilen müteselsil borçluluğa ilişkin “kanunda öngörülen hallerden” birini oluşturmaktadır. Bir başka ifadeyle TBK md. 162/ II’nin yaptığı gönderme uyarınca, TBK md. 511/ I’de kanuni teselsül karinesi mevcuttur⁹⁶. Ancak her ne kadar kanuni teselsül karinesi mevcut olsa da, TBK md. 511 hükmü emredici nitelikte olmayıp⁹⁷; taraflar birlikte vekâlet verenlerin müteselsil olarak sorumlu olmayacakları yönünde söz konusu kanuni teselsül karinesinin aksini, aralarında yaptıkları anlaşmayla kararlaştırabilirler⁹⁸.

---

bir zorunluluk mevcut olduğundan dolayı, ayrıca işin vekile mirasçı vekâlet verenler tarafından birlikte tevdi edilmiş olması şartı aranmaz. Bunun yanında miras ortaklığının işlerinin yürütülmesi, miras bırakanın ölümünden sonra birden fazla mirasçı tarafından bir vekile bırakılmış olursa; mirasçıların bu vekile karşı sorumluluğu sadece TBK. md. 511’e dayanır (Fellmann, OR Art. 403, N. 38 ve 39; Gautschi, OR Art. 403, N. 8; Tandoğan, s. 604- 605; Karahasan, s. 1087; Adi ortaklık durumunda da benzer esasların geçerli olduğu konusunda bkz.: Gautschi, OR Art. 403, N. 9; Karahasan, s. 1087). Yine Avukatlık Kanunu 165. maddesine de iş sahibinin birden çok olması durumunda bunların, avukata karşı ücret ödeme borcundan müteselsilen sorumlu oldukları hüküm altına alınmıştır.

⁹⁴ Tandoğan, s. 604; Yavuz, s. 663; Karahasan, s. 1087.

⁹⁵ Gautschi, OR Art. 403, N. 7; Tandoğan, s. 604.

⁹⁶ Doktrinde yer alan hakim görüşe göre, birlikte vekâlet verenlerin vekile karşı olan alacakları bakımından ise kanuni teselsül karinesi (müteselsil alacaklılık) söz konusu değildir (Gehrer/ Giger, OR Art. 403, N. 8; Weber, OR Art. 403, N. 4; Oser/ Schönenberger, OR Art. 403, N. 2; Becker, OR Art. 403, N. 5; Fellmann, OR Art. 403, N. 75; Weber, OR Art. 403, N. 4; Tandoğan, s. 607; Yavuz, s.663; Akipek, s. 73; Gümüş, s. 139; Zevkliler/ Gökyayla, s. 502; Karşı yönde bkz.: Gautschi, OR Art. 403, N. 8 ve 9; BGE 101 II 117).

⁹⁷ Hofstetter, s. 144; Fellmann, OR Art. 403, N. 105; Gehrer/ Giger, OR Art. 403, N. 7; Weber, OR Art. 403, N. 1; Gümüş, s. 139.

⁹⁸ Tandoğan, s. 606; Bilge, s. 300; Karahasan, s. 1087; Özkaya, s. 657; Berki, s. 166; Yavuz, s. 663; Akipek, s. 72.

Bu şekilde TBK md. 511/ I'de birlikte vekâlet verenler bakımından müteselsil sorumluluk esasının benimsenmesiyle, birlikte vekâlet verenler arasında kanuni anlamda adi ortaklık ilişkisi bulunmasa dahi, vekâlet verenler vekil tarafından görülen iş için adeta amaca özel (*ad hoc*) bir adi ortaklık oluşturmaktadırlar. Zira vekâlet konusu işin sonucuna erişilmesi konusunda vekâlet verenlerin ortak menfaatleri bulunmakta ve vekâlet verenler bu menfaatlerini gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelmektedirler⁹⁹.

Birlikte vekâlet verenlerin müteselsilen sorumlu olmalarının sonuçları bakımından TBK md. 511'de herhangi bir düzenleme bulunmadığı için boşluğun, TBK md. 163 vd. hükümlerinin kıyasen uygulanması suretiyle doldurulması gerekmektedir. Buna göre, vekile karşı müteselsilen sorumlu olan birlikte vekâlet verenlerden her biri TBK md. 163/ I uyarınca dış ilişkide vekile karşı borcun tamamından, iç ilişkide ise TBK md. 167/ I uyarınca vekile yaptıkları ödemedan dolayı birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar¹⁰⁰. Ancak pek tabidir ki aralarında bunun aksine bir anlaşma yapmaları mümkündür. Nihayet birlikte vekâlet verenler arasındaki kişisel ilişki ölüm, ehliyetsizlik gibi nedenlerle sona ermedikçe vekâlet ilişkisi ve bundan kaynaklanan müteselsil sorumluluk da devam eder¹⁰¹. Bunun yanı sıra birlikte vekâlet verenlerden birisi ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer vekâlet verenler de sorumluluktan kurtulmuş sayılır (TBK md. 166/ I).

SONUÇ

Vekâlet sözleşmesi, vekilin sözleşme ile vekâlet verenin menfaatine ve iradesine uygun olarak işin idaresini ya da hizmetin ifasını, sonucun elde edilmemesi rizikosunu kendisine ait olmamak üzere yükümlendiği ve bu

⁹⁹ Gautschi, OR Art. 403, N. 4; Karşı yönde bkz.: Akipek, s. 73, dipnot: 160; Bu yönde bir görüşün kabul edilmesi durumunda, birlikte vekâlet verenlerin müteselsilen sorumlu olmalarının TBK md. 511/ I'in yanı sıra bir dayanağını da TBK md. 649 oluşturabilir (Tandoğan, s. 606).

¹⁰⁰ Weber, OR Art. 403, N. 4; Gehrer/ Giger, OR Art. 403, N. 9 vd.; Fellmann, OR Art. 403, N. 80 vd.; Tandoğan, s. 606; Özkaya, s. 657, Akipek, s. 73. Miras şirketi durumunda ise mirasçılar arasındaki iç ilişkinin nasıl olacağı TMK. md. 682/ III'e göre belirlenir ve mirasçılar miras payları oranında sorumlu olurlar (Gautschi, OR Art. 403, N. 8; Gehrer/ Giger, OR Art. 403, N. 6).

¹⁰¹ Tandoğan, s. 607; Yavuz, s. 663; Akipek, s. 73.

işgörmenin kanunun diğer hükümleriyle düzenlenen sözleşmelerden herhangi birinin kapsamına girmediği, buna karşılık teamül gereği veya sözleşmede kararlaştırılmış olması şartıyla ücrete hak kazandığı, kural olarak sürekli borç ilişkisi doğuran, rızai bir sözleşmedir. Vekâlet sözleşmesinde vekilin üstlendiği işgörme borcu belli bir süre kısıtlaması olmaksızın görülür ve sonucun gerçekleşmemesi rizikosunu da vekilin üzerinde değildir. Vekâlet sözleşmesinde ücretin kararlaştırılması zorunlu olmadığı için vekâlet sözleşmesi, eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Ancak sözleşmede ücret kararlaştırılırsa, vekâlet sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme halini alır.

Vekâlet sözleşmesinde vekâlet verenin, ücret ödeme borcu dışında, diğer birtakım borçları da mevcuttur. Bunlar, vekil tarafından yapılan giderleri ve avansları ödeme borcu; vekili vekâlet vereni hesabına girdiği borçtan kurtarma borcu; vekile avans verme ve karşılık sağlama borcu ve vekilin vekâleti ifa sebebiyle uğradığı zararı ödeme borcudur. Söz konusu borçlar, hem ücretli hem de ücretsiz vekâlet sözleşmesinde ortaya çıkabilmektedir ve vekâlet veren ile vekil arasında, bu hususta özel bir anlaşma bulunmasına gerek yoktur. Aynı zamanda vekâlet verenin borçlarına ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan söz konusu hükümler emredici nitelikte olmayıp, taraflarca her zaman aksinin kararlaştırılması mümkündür.

Vekâlet verenin, vekil tarafından yapılan giderleri ve verilen avansları ödeme borcu TBK. md. 510/ I'de düzenlenmiştir. Bu borçtan söz edilebilmesi için, geçerli bir vekâlet sözleşmesi bulunması, giderlerin yapılmış ve avansın verilmiş olması, vekâletin gereği gibi ifa edilmiş olması gerekmektedir. Anılan borç anlamında giderden kasıt, vekilin vekâlet sözleşmesince üstlendiği görevini yerine getirmek için iradi olarak kendi malvarlığından bir harcamada bulunmasıdır. Avans ise, vekilin kendi iradesiyle, para ile yaptığı masrafları ifade etmektedir. Nihayet, vekâletin gereği gibi ifasından amaç ise TBK md. 112 anlamında vekâlet sözleşmesinde kararlaştırılan işin tam olarak yerine getirilerek, sözleşmenin sona erdirilmesi değil; vekil tarafından, vekâlet verenin talimatlarına uygun olarak, objektif olarak tüm dikkat ve özenin gösterilerek sözleşmede kararlaştırılan işin görülmesidir. Dolayısıyla "vekâletin gereği gibi ifası" ifadesi, sadece gider ve avans taleplerinin kapsamını, sözleşmede kararlaştırılan işin gereği gibi görülmesiyle sınırlandırılması amacıyla hizmet

etmektedir. Giderlerin ve avansların ödenmesi borcu alacağın ileri sürülmesiyle muacceliyet kazanır. Bunun için ayrıca bir ihtarda bulunmaya gerek yoktur. TBK md. 510/ I uyarınca yapılan gider ve verilen avanslar için vekile faiz ödenmesi gerekir ve söz konusu faiz temerrüt faizi niteliği taşımamaktadır. Vekil yapacağı giderleri istemekten vazgeçerse, vekâlet sözleşmesi, bağışlama sözleşmesine dönüşmez; ancak sadece, vekil tarafından yapılan giderler bakımından bağışlama unsurunu içerebileceğinden söz edilebilir. Böylece vekâlet ve bağışlama sözleşmesinin unsurlarının, kanunun öngörmediği tarzda bir araya gelmesiyle oluşan karma bir sözleşme meydana gelir.

Vekili, vekâlet veren hesabına girdiği borçtan kurtarma borcu, vekâlet verenin TBK. md. 510/ I'de yer alan, giderleri ve avansları ödeme borcunun özel bir çeşididir. Bu borcun mevcut olabilmesi için vekilin dolaylı temsilci sıfatıyla hareket etmesi, geçerli bir vekâlet sözleşmesinin bulunması ve bu borca, sözleşmenin gereği gibi ifa edilmesi amacıyla girilmiş olması ve girilen borcun halen mevcut olması gerekir. Vekâlet verenin, vekili kendi hesabına girdiği borçtan çeşitli şekillerde kurtarabilmesi mümkündür. Vekilin üstlenmiş olduğu borç ifa edilebilir nitelikte bir borç ise, vekâlet veren doğrudan doğruya alacaklı üçüncü şahsa ifada bulunarak vekili borçtan kurtarabileceği gibi, borç henüz ifa edilebilir nitelikte değilse borcun dış yüklenilmesi yoluyla da vekâlet veren vekili borçtan kurtarabilir. Yine vekil, vekâlet verenden mevcut borçlarına karşılık göstermesini de isteyebilir.

Vekâlet verenin, vekile avans verme ve karşılık sağlama borcu ise TBK. md. 510'da yer almamaktadır. Ancak vekil ile vekâlet veren, avans verilmesi kaydıyla işin ifasına başlanacağı konusunda anlaşma yapabilirler. Buna karşılık Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak Avukatlık Kanunu madde 173/ II'de avukatın işin ifası amacıyla vekâlet verenden avans isteyebileceği açıkça öngörülmüştür. İrade özerkliği ilkesinin bir sonucu olarak taraflar, avansları ve karşılığın tutarını serbestçe kararlaştırabilirler. Ayrıca yine taraflar, avansın veya karşılığın hangi oranda ve hangi sıraya göre mahsup edilebileceğini önceden kararlaştırma imkânına sahiptirler.

Vekilin vekâleti ifa sebebiyle uğradığı zararları ödeme borcu, TBK. md. 510/ II'de düzenlenmiştir. Bu maddeye göre vekâlet verenin sorumluluğu ispat yükü tersine çevrilmiş, kusura dayanan sorumluluktur. Ancak ücretsiz

vekâlet sözleşmesinde durum farklılık arz ederek, vekâlet verenin sorumluluğu kusursuz sorumluluk esasına dayanmaktadır. Zararları tazmin borcunun söz konusu olabilmesi için, vekilin uğramış olduğu zarar ile vekâletin ifası arasında uygun illiyet bağının bulunması, vekâleti gereği gibi ifa etmiş olması ve vekâlet verenin kusuru bulunmadığını ispatlayamaması gerekmektedir. Ancak bu son şart sadece ücretli vekâlet sözleşmesinde aranır. Çünkü ücretsiz vekâlet sözleşmesinde vekâlet verenin kusursuz sorumluluğu söz konusudur. Vekâlet verenin, vekilin zararlarını tazmin borcu TBK. md. 147 /b. 5 uyarınca beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir. vekâlet Verenin ödemekle yükümlü olduğu tazminat borcu, zararın meydana geldiği günden itibaren muacceliyet kazanır ve bu durum vekâletin ifasının tamamlanmış olmasına bağlı değildir.

Vekâlet sözleşmesinde birden çok vekâlet verenin müteselsil sorumluluğu ise TBK. md. 511'de düzenlenmekte olup, birlikte vekâlet verenlerin borçları bakımından kanuni teselsül karinesi mevcuttur. Buna karşın aynı vekile birlikte vekâlet verenlerin, vekilden olan alacakları bakımından kanuni teselsül karinesi mevcut değildir. Müteselsil sorumluluğun söz konusu olması için, birden çok vekâlet veren bulunması, görülen işte ortak menfaat veya ayniyet bulunması ve nihayet; birlikte vekâlet verenlerde, işi beraber gördürmek iradesi bulunması veya işin beraber gördürülmesinin kanuni bir sorumluluktan doğması gerekmektedir. Bu şekilde TBK md. 511/ 1'de birlikte vekâlet verenler bakımından müteselsil sorumluluk esasının benimsenmesiyle, birlikte vekâlet verenler arasında kanuni anlamda adi ortaklık ilişkisi bulunmasa dahi, vekâlet verenler vekil tarafından görülen iş için adeta amaca özel (*ad hoc*) bir adi ortaklık oluşturmaktadırlar.

KISALTMALAR CETVELİ

Art	: Artikel
Auf	: Auflage
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch
BGE	: Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts
bkz	: Bakınız
bs	: Bası
C	: Cilt
E	: Esas
Erw	: Erwägung
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K	: Karar
md	: madde
N	: Nummer
OR	: Obligationenrecht
s	: Sayfa
T	: Tarih
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
vd	: ve devamı

KAYNAKÇA

- Akıncı, Şahin (2004). Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi. Konya.
- Akıpek, Şebnem/ Küçükgüngör, Erkan (2002). Sözleşmeler Rehberi. Ankara.
- Akıpek, Şebnem (2003). Alt Vekâlet. Ankara.
- Aral, Fahrettin/ Ayrancı, Hasan (2012). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (9. bs). Ankara.
- Başpınar, Veysel (2004). Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu. Ankara.
- Becker, Herman (1934). Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band IV, Obligationenrecht II, Die einzelnen Vertragsverhältnisse, OR Art. 184- 551. Bern.
- Berki, Şakir (1973). Borçlar Hukuku Özel Hükümler. Ankara.
- Bilge, Necip (1971). Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri. Ankara.
- Fellmann, Walter (1992). Berner Kommentar Band VI Das Obligationenrecht, 2. Abteilung: Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4. Teilband: Der einfache Auftrag Art. 394- 406. Bern.
- Gautschi, Georg (1971). Berner Kommentar, Bd.IV, Das Obligationenrecht; 2. Abteilung: Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4. Teilband: Der einfache Auftrag Art. 394- 406. Bern.
- Gehrer, Carole/ Giger, Gion (2007). Handkommentar zum Schweizer Privatrecht. Zürich.
- Gümüş, Mustafa Alper (2012). Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt II. İstanbul.
- Güner, Semih (2007). Avukatlık Hukuku. Ankara.
- Hatemi, Hüseyin/ Rona, Serozan/ Arpacı, Abdülkadir (1992). Borçlar Hukuku Özel Bölüm. İstanbul.
- Hofstetter, Josef (2000). Schweizerisches Privatrecht VII/ 6, Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag. Basel.
- Huguenin, Claire (2002). Obligationenrecht Besonderer Teil. Zürich.

Karahasan, Mustafa Reşit (2002). Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C.2. İstanbul.

Oser, Hugo/ Schönenberger, Wilhem (1936). Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht V. Band, 2. Teil OR Art. 184- 418, (2. Auf). Zürich.

Özkaya, Eraslan (1997). Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması. Ankara.

Sarı, Suat (2004). Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi. İstanbul.

Schmid, Jörg/ Stöcki, Hubert (2010). Schweizerisches Obligationenrecht Besonderer Teil. Zürich.

Tandoğan, Haluk (1987). Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C.2. Ankara.

Uygur, Turgut (2003). Açıklamalı- İçtihatlı Borçlar Kanunu, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku C.7. Ankara.

von Tuhr, Andreas/ Peter, Hans (1974). Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrecht Band II. Zürich.

Weber, H. Rolf (2003). Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht OR Art. 1- 529. Basel- Genf- München.

Yalçınduran, Türker (2007). Vekalet Sözleşmesinde Ücret (2. bs). Ankara.

Yavuz, Cevdet (2007). Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler (7. bs). İstanbul.

Zevkliler, Aydın/ Gökyayla, K. Emre (2010). Borçlar Hukuku Özel Borç ilişkileri (11. bs). Ankara.

<http://www.bger.ch/index/jurisdiction/jurisdiction-inherit-template/jurisdiction-recht/jurisdiction-recht-leitentscheide1954-direct.htm>

http://www.servat.unibe.ch/dfr/dfr_bge05.html

www.kazanci.com.tr

www.legalbank.net